การจัดการความรู้ของหน่วยงาน

1. การจัดการความรู้/เรื่อง : Drug Interaction checking Faster

2. ชื่อเจ้าของผลงาน/หน่วยงาน : กลุ่มงานเภสัชกรรม

3. ปัญหา/ผลกระทบ/ความจำเป็นต้องแก้ไข/แรงจูงใจ :

ปฏิกิริยาระหว่างยา อาจเป็นปฏิกิริยาระหว่างยากับยา หรือระหว่างยากับอาหารก็ได้ ซึ่งปฏิกิริยาที่ว่านี้หากเป็นปฏิกิริยาที่เสริมฤทธิ์ในการรักษาก็ไม่ถือว่าเป็นปัญหาที่เนื่องจากยา แต่ถ้าเป็นปฏิกิริยาที่มีผลให้ยาออกฤทธิ์ได้น้อยลง หรือทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ที่มากขึ้น และมีนัยสำคัญทางคลินิกก็จะถือว่าปฏิกิริยาระหว่างยานั้นเป็นปัญหาที่เนื่องจากยา ปฏิกิริยาระหว่างยานั้นมีได้ทุกขั้นตอนตั้งแต่ก่อนให้ยา (เช่นขั้นการผสมอาจเกิด incompatibility) ในขณะให้ยา (เช่น รบกวนการดูดซึมยา) ในระหว่างการกระจายตัว (เช่น ปัญหา protein binding) ระหว่าง biotransformation (เช่น enzyme induction และ enzyme inhibition) จนถึงการออกฤทธิ์ที่ receptor

อีกลักษณะหนึ่งของการเกิดปฏิกิริยาระหว่างยาที่เป็นปัญหาที่เนื่องจากยาคือการที่ยาไปมีผลรบกวนค่าทางการตรวจวัดทางห้องปฏิบัติการ (laboratory test interference) ซึ่งจะทำให้การอ่านผลและแปลค่าความหมายของการวินิจฉัยโรค หรือค่าการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ใช้ติดตามดูอาการและภาวะของผู้ป่วยผิดไปจากความเป็นจริงได้

ดังนั้นกลุ่มงานเภสัชกรรมจึงกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบริการจ่ายยา โดยคำนึงถึงความถูกต้องและความปลอดภัยในการให้บริการจ่ายยา โดยกำหนดคู่ยาที่เป็น fatal drug interaction (เป็นคู่ยาที่ห้ามให้ร่วมกัน เนื่องจากอาจเกิดปฏิกิริยาที่ร้ายแรงต่อผู้ป่วยได้) และให้คำปรึกษาด้านยาที่อาจเกิดปฏิกิริยาระหว่างยากันได้กับแพทย์ที่ขอรับคำปรึกษา ซึ่งเมื่อกลุ่มงานเภสัชกรรมได้รับคำขอปรึกษาเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยาจากแพทย์ก็พบว่าในขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยา ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและไม่สะดวกในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ และอาจทำให้ส่งข้อมูลที่แพทย์ต้องการไม่ทันตามเวลาที่กำหนด กลุ่มงานเภสัชกรรมจึงค้นหาแหล่งข้อมูลที่สะดวกในการสืบค้นและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ โดยแหล่งข้อมูลดังกล่าวสามารถสืบค้นได้ง่ายผ่านทางโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และมีความสะดวกรวดเร็วในการให้ข้อมูลแก่แพทย์

4. กิจกรรมการพัฒนา : วิธีการจัดการความรู้ (KM 4 ขั้นตอน) ดังนี้

4.1 บ่งชี้ความรู้ : บุคลากรกลุ่มงานเภสัชกรรมทุกท่านเข้าใจกระบวนการสืบค้นข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยา และสามารถค้นหาข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยาได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วเพื่อให้ข้อมูลแก่แพทย์ตามที่ขอรับคำปรึกษาได้

4.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ และจัดการความรู้ให้เป็นหมวดหมู่แล้วนำมาประมวลกลั่นกรอง

4.2.1 การสร้างและแสวงหาความรู้ : เภสัชกรผู้รับผิดชอบงานให้คำปรึกษาด้านยาของโรงพยาบาลค้นคว้าเอกสารด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยา และแหล่งข้อมูลอื่นที่สามารถทำให้ได้ข้อมูลที่สะดวก รวดเร็วขึ้น และนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มงานเภสัชกรรม เพื่อหาแนวทางการค้นหาข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือได้ และสะดวกต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องยา จากนั้นกำหนดแนวทางปฏิบัติให้บุคลากรของกลุ่มงานเภสัชกรรมทุกท่านได้รับทราบและนำไปใช้ในการสืบค้นข้อมูลด้านยาแก่แพทย์ต่อไป

4.2.2 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ : การค้นหาข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสะดวกในการปฏิบัติงานนั้น เจ้าหน้าที่ห้องยาที่ให้บริการให้คำปรึกษาด้านยา จะต้องเข้าใจกระบวนการค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ น่าเชื่อถือ และต้องได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลการใช้ยาที่มีความปลอดภัย ต่อผู้ป่วยแก่แพทย์ โดยกระบวนการสืบค้นข้อมูลมีวิธีปฏิบัติดังนี้

1. นำรายการยาที่แพทย์ต้องการปรึกษาในเรื่องปฏิกิริยายามาค้นหาคู่ยาที่อาจเกิดปฏิกิริยาระหว่างยาด้วยกันกับแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
2. ตรวจสอบว่าปฏิกิริยาระหว่างยาที่แพทย์ขอรับคำปรึกษา มีรายการยาอื่นที่ให้ร่วมกันแล้วเกิดปฏิกิริยาระหว่างหรือไม่ และมีระดับความรุนแรงที่สามารถให้ร่วมกันได้หรือไม่
3. ถ้ายาที่ให้ร่วมกันเกิดปฏิกิริยาระหว่างกัน ผู้ให้คำปรึกษาสามารถให้ข้อมูลแก่แพทย์เพื่อพิจารณาในการรักษาที่ถูกต้องและปลอดภัยต่อผู้ป่วยได้

4.2.3 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ : นำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือหลายๆ แหล่ง นำเสนอเข้าร่วมประชุมเภสัชกร และมีกำหนดแนวทางปฏิบัติในการสืบค้นข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน และได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ

4.3 การเข้าถึงความรู้ : เภสัชกรนำแหล่งข้อมูลที่ใช้ค้นหาปฏิกิริยาระหว่างยามาชี้แจงให้ผู้ให้คำปรึกษาด้านยาในที่ประชุมกลุ่มงานเภสัชกรรม และสามารถสืบค้นได้จากคอมพิวเตอร์ในกลุ่มงานเภสัชกรรม โดยทำเป็นไอคอนหน้าจอคอมพิวเตอร์ เพื่อสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูล

4.4 การเรียนรู้หรือขยายผล

4.4.1 การเรียนรู้ : จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การให้คำปรึกษาด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยา ของผู้ให้คำปรึกษาด้านยา พบว่าผู้ให้คำปรึกษาด้านยามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนสืบค้นหาข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยามากขึ้น และมีแหล่งข้อมูลในการสืบค้นที่ง่าย สะดวกและน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นการส่งเสริมศักยภาพผู้ปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.4.2 การขยายผล : มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปยังเจ้าพนักงานเภสัชกรรม ที่เป็นผู้ให้บริการในงานบริการจ่ายยาเพื่อเพิ่มทักษะในการสืบค้นข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยาได้

5. ผลลัพธ์/ผลของการเปลี่ยนแปลง :

1. มีโปรแกรมสืบค้นข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยาในกลุ่มงานเภสัชกรรม เพื่อความรวดเร็ว(Speed)ในการสืบค้นข้อมูลให้คำปรึกษาแก่แพทย์ และได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและปลอดภัย(Safety)ในการใช้ยาของผู้ป่วย
2. เภสัชกรและเจ้าพนักงานเภสัชกรรมมีทักษะและความพึงพอใจ(Satisfaction)ในสืบค้นข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยามากขึ้น

6. บทเรียนที่ได้รับ :

1. การสืบค้นข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยาของงานบริการเภสัชกรรม มีความสำคัญต่อการใช้ยาของผู้ป่วย เนื่องจากอาจทำให้ยาที่ให้ร่วมกันมีระดับยาที่มากหรือน้อยกว่าผลการรักษาได้ ดังนั้นจึงควรมีระบบการตรวจสอบที่สะดวกต่อการสืบค้นข้อมูล และสามารถให้คำปรึกษาด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยาแก่แพทย์ได้
2. การสืบค้นข้อมูลด้านยาในเรื่องปฏิกิริยาระหว่างยา สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เภสัชกรและเจ้าพนักงานเภสัชกรรมเพื่อเรียนรู้ในการสืบค้นข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้